

Natur & Miljø 2013

Nyborg, Danmark, 29. og 30. Maj 2013

SPOR B - VANDPLANINDSATSEN

Udenlandske erfaringer – eksempler på vandløbsarbejdet i Tyskland

Vandløbsrestaurering i det Nordtyske lavland: År 13 efter VRD.¹

Oversættelse: Bent Lauge Madsen

Tent, Ludwig, Dr.

Edmund Siemers-Stiftung
Buchenweg 11, D – 21255 Tostedt, Germany
E-Mail: ludwig.tent@gmx.net
www.salmonidenfreund.de

Åerne og bækkene i det Nordtyske lavland har engang været præget af grus-og stenbund. De var, som de nærliggende jyske vandløb, præget af istiden. De var produktive laksefiskevande, gode ynglepladser for havørreder, flod- og havlampretter. De var grundvandsfødte og derfor sommerkølige. Havde rigt varierede levesteder, ikke mindst fordi de var kranset af løvfældende træer, hvis rødder og døde stammer og grene bidrog til den tredimensionale fysiske struktur.

Reguleringer, hårdhændet vedligeholdelse og intensiv landbrugsdrift gennem de senere årtier har forandret disse engang så levende levesteder til dovne kanaler med drivende sand. Engagerede ildsjæle prøver at restaurere disse vandløb, ofte mod indædt modstand fra landmænd og vandløbs-autoriteter. National og international erfaring og viden om, hvordan man kan genskabe disse vandløbs vitale funktioner er stadig voksende.

Med VRD håbede vandløbs "aktivisterne", at her kom den store chance for at restaurere vandløb i stor skala. I dag, 13 år med VRD, må vi erkende, det stort set kun er det formelle arbejde, som er lavet. De fleste steder er 1980- og 1990-ernes fremadskridende restaurering hæmmet eller stoppet. For at citere en specialist: "Der har aldrig været en tid med så megen snak, men hvor der er lavet så lidt for at sætte effektive forbedringer i gang". Derfor vil Tyskland, som så mange andre EU lande, ikke være i stand til at nå VRD målene i 2015. Mon i 2021?. Eller 2027? (Svaret løber ud i havet).

Men der er enklaver, hvor den aktive indsats fortsætter. Lang tids erfaring, ofte opnået ved trin-for-trin aktiviteter, har hjulpet os til at undgå de værste fejltagelser, har hjulpet os til at bruge de mest effektive metoder til at forbedre vandløbene. Her kerer vi os ikke så meget om den politisk bestemte beslutning om, at vandløb som i den landbrugsdominerede delstat Niedersachsen i stort mål er klassificeret som stærkt modificerede (HMWB). Vi tænker pragmatisk, og det er i HMWB: "Vi må gøre hvad vi kan for at forbedre forholdene," i stedet for "OK, HMWB, her er vi fri for at gøre noget."

I mit indlæg på Natur- og Miljømødet i Nyborg 29-30 maj gav jeg eksempler på hvad vi har gjort i byområder og paa landbrugets land. Fx har vi restaureret ørredvandløb med grus (figur 1), sten og

¹ Publiceret på Teknik & Miljø 09-2013: 33.

træ (figur 2). Fremkomst af ørreder, bæk- og flodlampretter og smerlinger, foruden et mylder af smådyr, afslører den positive virkning.

Figur 1: Grus og sten i vandløbene kan koncentrere strømmen, så den kan danne og vedligeholde gode fysiske forhold.

Figur 2: Hvor der mangler træer, er stokke og pinde billige redskaber til at udvikle strukturer, der kan mindske erosion og lave spisekammeren f. eks. Gammarus.

”Adopter en bæk” grupper og engagerede enkeltpersoner arbejder med vandløbsmyndigheder og landmænd for sammen at forbedre vandløbene, også HMWB.

Men det er ikke nok. Det er vigtigt, ikke mindst i klimaforandringernes tid, at lave en indsats i hele vandløbsoplandet. Der skal laves vandløbs-korridorer med løvfældende træer som kan være

stødpuder mod erosion, pesticider og næringsstoffer. Træerne skygger, så vandløbene igen bliver sommerkølige, og de forbedrer de fysiske forhold.

Landbrugsstøtten skal ændres, så den støtter miljø. Vandløbsvedligeholdelsen skal ændres, så den udvikler naturlige egenskaber. Holdningen hos politikernes holdning skal ændres, vandløbsmyndighederne kan gøre det rigtige. Så først kan vandløbene igen kan få deres naturlige plads og funktion i landskabet. Til gavn for befolkningen, til gave for biodiversitetet, og til gavn for klimatilpasningen.

To eksempler udenfor publicationen for halvskygget, halvlyset vandløb på vejen til mere natur.

